

प्रतिलब्धमानसः ॥ प्रतिलब्धशब्दः प्रतिलब्धस्वास्थ्यपरः तादृशं मानसं यस्येत्यर्थः ॥ यद्वापूर्णमनोरथइत्यर्थः ॥ यथाशब्दश्चार्थे त्रिदिवेहरिरिन्द्रश्चष्टइत्यर्थः ॥ सुरेन्द्रेत्यादिनाराजविशेषणं भगवदंशगर्भसंभवेन ॥ तैः पूजितो मनसास्तुतः ॥ ३२ ॥ इतिरामाभिरामेश्रीरा० वा० बा० षोडशः सर्गः ॥ १६ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ पुत्रत्वमिति ॥ गते गंतुमुपक्रान्ते ॥ १ ॥ सहायान्सहायकरणसमर्थान् ॥ ननु कदाचिद्भगवान् प्रतिज्ञायापि नावतरेदत उक्तं ॥ सत्यसंधस्येति सत्यप्रतिज्ञस्येत्यर्थः ॥ २ ॥ माया

ततस्तुराजाप्रतिवीक्ष्यतास्त्रियः प्ररुढगर्भाः प्रतिलब्धमानसः ॥ वभूवहृष्टः स्त्रिदिवेयथाहरिः सुरेन्द्रसिद्धिर्पिगणाभिपूजितः ॥ ३२ ॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वा० वा० षोडशः सर्गः ॥ १६ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ पुत्रत्वं तु गते विष्णोराज्ञस्तस्य महात्मनः ॥ उवाच देवताः सर्वाः स्वयं भूर्भगवानिदं ॥ १ ॥ सत्यसंधस्य वीरस्य सर्वेषां नो हितैषिणः ॥ विष्णोः सहायान्वलिनः सृजध्वं कामरूपिणः ॥ २ ॥ मायाविदश्च शूरांश्च वायुवेगसमाजवे ॥ न यज्ञान्बुद्धि संपन्नान्विष्णुतुल्यपराक्रमान् ॥ ३ ॥ असंहार्यानुयायज्ञान्दिव्यसंहननान्वितान् ॥ सर्वास्त्रगुणसंपन्नानमृतप्राशनानिव ॥ ४ ॥ अप्सरः सुचमुख्या सुगंधर्वीणांतनूपुच ॥ यक्षपन्नगकन्या सुक्रक्षविद्याधरीपुच ॥ ५ ॥ किन्नरीणां च गात्रेषु वानरीणांतनूपुच ॥ सृजध्वं हरिरूपेण पुत्रांस्तुल्यपराक्रमान् ॥ ६ ॥ पूर्वमेव मया सृष्टो जाववानृक्षपुंगवः ॥ जूंभमाणस्य सहसाममवक्रादजायत ॥ ७ ॥

विदः असुरादिमायासंहारसमर्थदेवमायाशक्तिमतः ॥ जवे वेगविषये ३ ॥ असंहार्या निति ॥ परैरिति शेषः संहननं शरीरं ॥ सर्वास्त्रगुणसंपन्नान् सर्वास्त्रनिवारणसामर्थ्यरूपगुणयुक्तान् ॥ यद्वा प्रयोगोपसंहारादयस्तद्गुणाः ॥ अमृतप्राशनादेवाः ॥ ४ ॥ गंधर्व्योगंधर्वपत्न्यः ॥ ५ ॥ वानरीणां तनूषु वानरीशरीरसदृशशरीरासु अप्सरः प्रभृतिष्वित्यर्थः ॥ हरिरूपेणेति ॥ तस्मान्मद्रूपसंयुक्तामद्वीर्यसमतेजसः ॥ उत्पत्त्यंतिवधार्थं तु कुलस्य तव वानरा इति रावणविषये नंदिकेश्वरशापादेवमुक्तं ॥ तुल्यपराक्रमान् स्वस्वतुल्यपराक्रमानित्यर्थः ॥ ६ ॥ ननु त्वयापि त्वांशः स्रष्टव्य इति चेत्तत्राह ॥ पूर्वमेवेति पूर्वयुगे इत्यर्थः ॥ तदुत्पत्तिप्रकारमाह ॥ जूंभमाणस्येति ॥ सहसा तत्क्षणे ॥ ७ ॥